

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ
"СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"
с. Кавракирово, Петрич

PRIMARY SCHOOL
"STS. CYRIL and METHODIUS"
village Kavrakirovo, Petrich

ул. "Д. Благоев" 21

Dimitar Blagoev street, 21

Email: ous.kavrakirovo2@abv.bg

☎ 0894506691

УТВЪРЖДАВАМ:

Розалина Ружина - директор

ПРОГРАМА

**ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И
ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ
ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ**

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 9 от ЗПУО

2020/2021г.

Увод - Резюме

Образованието е важен момент от живота на всеки един от нас. Както е известно, във всяко общество съществува група от хора, чийто статус, възможности за развитие и обучение изискват по-специални условия. Един от основните приоритети на специалното образование е свързан с приобщаването на децата и учениците от уязвимите групи. В основата на приобщаващото образование стои разбирането, че не децата са създадени за образователната среда, а образователната среда е създадена за децата и тя трябва да се организира, променя и усъвършенства по такъв начин, че да отговаря на техните потребности.

Чрез правилна политика ние можем да променим стереотипите и социалните норми спрямо децата от уязвимите групи.

Изработване на училищна програма за равен достъп до образование е подчинено на основните приоритети на правителството в посока:

- по-високо качество и по-добър достъп до образование;
- включващо обучение на деца и ученици със СОП;
- ранна превенция на обучителните затруднения;
- разгръщане на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;
- разширяване на обхвата на институциите в предучилищното и училищното образование за осъществяване на включващо обучение и надграждане на досегашния положителен опит в тази област.

Специфично образователните причини за отпадане от училище са свързани с трудности както с обучаемостта на тези деца, така и с училищната среда и с организацията и съдържанието на учебния процес.

В резултат на различни изследвания се констатира, че децата срещат съществени затрудненията при усвояване на учебния материал; проявяват слаб интерес към учебния процес, липсва им мотивация да посещават училище, създават конфликтни отношения със съученици и/или учители и др. Те трудно приемат изискванията на училището, ограничаването на свободата им и стремежа им да бъдат независими.

Именно в училището децата трябва да намерят подкрепа за правилното си развитие и възпитание, да намерят уважение, да бъдат ценени такива, каквито са. Това обаче не може да бъде постигнато, ако непрекъснато се говори за недостатъците и трудностите при тяхното обучение. Необходимо е да се проучат и покажат силните страни на тези деца и на тази основа да се организира тяхното образование.

Очевидно е, че в условията на различност трябва да се използват актуални подходи и методи на обучение, които да отговарят на специфичните особености на различните деца, на потребностите им, на техните възможности, опит и темп на развитие. В този контекст успешно се вписва идеята за приобщаващото образование, което гарантира равнопоставеност и равни шансове между всички деца. Приобщаващо образование подкрепя децата и изисква да се опираме на силните им страни, което неизбежно се свързва с промяна на социална нагласа от акцентирание на проблемите при обучението на деца към максимално разкриване на потенциалните им възможности за развитие.

На преден план се извеждат проблемите на личната реализация, на собствения успех, осигуряващи по-висок стандарт на живота. Тези деца се нуждаят от насърчение и подкрепа, защото те могат да постигнат по-добри успехи в училище, ако усещат, че някой от училищното обкръжение е загрижен за тях, уважава ги, познава тяхната култура. В училището децата трябва да намерят подкрепа за правилното им развитие и възпитание, да намерят уважение, да бъдат ценени такива, каквито са.

Образованието следва да отчита всички аспекти на развитие на децата – емоционален, интелектуален, творчески, социален, физически, да се опира на силните им страни, за да могат те да достигнат пълнотата на своето развитие. Това налага планиране и изпълняване на система от идеи и ефективни дейности за подкрепа както на детето, така и на неговото семейство.

В контекста на националните политики, законът за ЗПУО възлага на ПС в училище да изготви и приеме училищна програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи/чл.263, ал.1, т.9 от ЗПУО/. Настоящият документ има за цел да подпомогне дейността на педагогическите специалисти за предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвимите групи.

Уязвими групи

В ОУ “Св. Св. Кирил и Методий” , с. Кавракирово уязвими групи са:

1. По социален признак:

- Ученици с починали родители;
- Ученици с един починал родител;
- Ученици, отглеждани от близки роднини и настойници;
- Ученици от социално - слаби семейства;

2. По признак здравни и възрастови проблеми:

- Ученици с хронични заболявания;
- Ученици с проблемен пубертет;

3. По етнически признак:

- Ученици от ромска етническа общност, които не владеят български език на ниво, достатъчно за да се справят с учебните си задачи

Уязвими са онези деца и ученици, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права.

То е насочено към всички групи деца, застрашени от изключване – жертви на насилие, работещи деца, деца – имигранти и емигранти, деца – бежанци, деца от етнически и религиозни малцинства, разселени деца, деца от зони на конфликти, безпризорни деца, деца от бедни семейства, деца – сираци, хронично болни, деца, инфектирани с вируси на трудно лечими болести.

Уязвимите групи не успяват да получат достъп или да се възползват от възможностите, които предлагат обществото и образованието, и стават жертва или попадат в ситуация на риск от маргинализиране и социално изключване. Причините за това са различни и разнообразни като: живот в крайна бедност или ниски доходи и материални лишения;

влошени финансови условия; социални и психологически фактори; недостъпна среда; здравни и възрастови проблеми; липса или недостатъчни социални умения и образование; отношение към тях, основано на предръсъдъци; липса, ограничен достъп или неадекватни услуги и т.н

Нашето отношение и разбиране

Децата и учениците от уязвимите групи имат право на зачитане, уважение и закрила от закона. Отношението ни към тях е основано на признаване на тяхната равнопоставеност и равни възможности. За нас те са важна и пълноценна част от обществото и затова работим за тяхната социална интеграция и социално включване. Ние възприемаме уязвимите групи от деца и ученици като деца със способности и потенциал, а не като деца единствено с проблеми и ограничения.

Равните възможности означават различните сфери на обществото и жизнената среда /услуги, дейности, информация и т.н/ да бъдат достъпни за всички, включително и за уязвимите групи. Равните възможности означават да се отстранят всички социални бариери – физически, финансови, социални, психологически, които ограничават пълноценното участие на уязвимите групи в живота на училището и обществото.

Ние разбираме *социалната интеграция* като съвместен живот, обучение и живот на всички заедно, включително и за децата и учениците от уязвимите групи. Социалната интеграция на уязвимите групи означава тяхното активно участие/вграденост във всички сфери на училищния живот.

За нас *социално включване* означава всички деца и ученици, въпреки бедност или други проблеми да взимат участие в училищния живот, наравно с другите. Като процес социалното включване означава създаването на условия за равнопоставеност и равни възможности пред уязвимите групи от деца в различни сфери на училищния живот /образование, трудова среда, религиозна дейност, свободно време, развитие на живот в общността, занимания по интереси и т.н/ които да осигурят и улеснят тяхното пълноценно участие в зависимост от техните възможности, желания и избор.

В ***Закона за предучилищното и училищното образование*** (чл. 3, ал. 2) е заявено, че „образованието е национален приоритет и се гарантира чрез прилагането на следните принципи:

1. Ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му;
2. Равен достъп и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик, независимо от социалното положение на семейството и етническия произход ;
3. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация.

Целта на тази училищна програма е:

Да се набележат и изпълнят политики и мерки за предоставяне на равни възможности за образование и обучение и за приобщаване на учениците от уязвимите групи в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Кавракирово

Подцели:

1. Да се реализира социалната училищна политика за преодоляване на негативните социални фактори от живота на учениците от уязвимите групи;

2. Да се изгради позитивна учебна и възпитателна среда, в която се осъществява пълноценна интеграция на учениците от различни етноси от класовете;
3. Да се извършва превенция на насилието и тормоза;
4. Да се реализира здравно образование на подрастващите за по-лесно преодоляване на здравни и възрастови проблеми;
5. Да се активизира дейността на класните ръководители, учители ЦДО и педагогическия колектив, относно преодоляване на образователните трудности и наличие на конфликтни отношения със съученици и учители;
6. Да се създаде добра връзка между всички заинтересовани страни – административно ръководство на училището / учител / учител ЦДО / родител / ученик / социални партньори и др. за преодоляване на проблемите на уязвимите групи ученици.

Целите на закона включват:

- ***гарантиране достъпа до образование и намаляване броя на необхванатите и отпадналите ученици;***
- ***осигуряване подкрепа на личното и индивидуалното развитие на всички деца и ученици;***
- ***въвеждане на нова образователна структура;***
- ***повишаване качеството на образованието;***

В закон са посочени доста широк кръг от задачи, решаването на които следва да се осигури:

1. Да се формулира ясно целта и мисията на предучилищното и училищното образование и свързаните с него задачи за:

✓ ***насърчаване и подкрепа на личностното развитие на децата учениците като самостоятелни и автономни личности;***

✓ ***създаване на условия за формиране на ключови компетентности като предпоставки за учене през целия живот и личностно обогатяване.***

2. Да зададе параметрите на гъвкава и адекватна система за предучилищно и училищно образование.

3. Да очертае нова рамка за работа и за процеса на предучилищното и училищното образование, които трябва да водят до:

✓ ***развитие на уменията, компетентностите и ценностите на всяко дете и ученик;***

✓ ***организиране на образователна среда, ориентирана към децата и учениците, към техните способности и култура, основана на използването на различни информационни ресурси;***

4. Да създаде условия за развитие на възможности за мотивиране на учениците за учене през целия им живот.

5. Да гарантира ефективно партньорство с всички участници в образователния процес.

6. Да гарантира справедлив достъп до качествено образование за всяко дете и ученик.

7. Да се стимулира развитието на нови компетентности на съвременния ученик.

Направления

В средното образование е необходимо да продължи прилагането на политиката за включващо обучение на децата и ученици от уязвими групи чрез:

- Единна методика за комплексно педагогическо оценяване и препоръки за децата от уязвимите групи;
- Изградени положителни нагласи към включващо обучение в различните общности – учители, ученици, деца и родители;
- Създадени условия, гарантиращи приобщаването на децата и учениците от уязвими групи в общообразователните училища чрез изграждане на подкрепяща среда, която включва:
 1. екипи от специалисти, в които в зависимост от потребностите на децата и учениците се включват учители - ресурсни учители, психолози, логопеди, родителите, настойниците или попечителите на децата и учениците със специални образователни потребности.
 2. диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност;
 3. дидактически материали, учебни помагала и други помощни материяли;
 4. индивидуални образователни програми.

Гарантиран достъп до качествено образование на деца и ученици от уязвими групи

Насоки

Приобщаването на всички деца в образованието е предизвикателство, което предполага преосмисляне и практически промени на цялата образователна система. От приобщаване се нуждаят не само децата с увреждания, а и тези, за които езикът, на който се провежда обучението, е различен от майчиния, тези, на които способностите са по-ниски или по-високи от нивото, на което се провежда обучението, болни деца, изложени на риск от изключване ...въобще на ВСИЧКИ живеещи в общността деца.

Във връзка с това се уточнява: „Приобщаващото образование означава, че всички ученици в едно училище, независимо от техните силни или слаби страни в която и да било област, стават част от училищната общност. За разлика от интегрираното образование, където акцентът е върху физическия достъп и посещаемостта на училището от страна на деца със специални образователни потребности и очакванията са детето да се промени, за да отговори на общообразователните изисквания, при приобщаващото образование училището като система е готова да се промени, за да отговори на нуждите на всяко дете“.

Приобщаващото образование се приема като по-висше ниво от интеграцията, действително като обучение за всички. И това е така, защото е важно не само да се

гарантира достъп до образование, но да се осигури смислово участие, постижения и успех за всички деца, съобразно с потребностите и силните им страни, с което да се подпомогне овладяването на важни житейски и социални умения. Приобщаването предполага равни възможности за участие и научаване, като се зачита личният избор при изготвяне на образователната програма и осигуряването на педагогическата подкрепа. „Приобщаване“ означава много повече и от „включване“. Често системата на образование включва децата, но не им осигурява поддръжка, докато приобщаващото образование предполага децата да са част от общността, да получават адекватна подкрепа да учат, да участват, да развиват пълния си потенциал, да се сближават с другите, да се чувстват приети и ценени и да преживяват успех в ученето и в живота. В този смисъл се уточнява, че „участие означава учене в сътрудничество с другите и чрез споделяне на опит. То изисква активен ангажимент към ученето, възможност да изразиш мнението си относно образованието и то да бъде чуто. Или, същностно погледнато, да бъдеш признат, приет и оценен заради самия себе си“ [4, с. 4].

За да се постигне успешно приобщаване на всички деца и ученици, образователната институция трябва своевременно да разпознава и задоволява образователните им потребности, като се използват най-подходящи езици за комуникация, методи и средства и се прилагат различни стилове и равнища на обучение. По този път следва да се гарантира качествено образование за всяко отделно дете чрез адекватни учебни програми, организационни мерки, преподавателски стратегии и използване на ресурсите и партньорства с родителите и общностите. Всичко това може да се осъществи чрез добре обмислена и целесъобразно планирана допълнителна образователна подкрепа, която да отговаря на особеностите и потребностите за развитие на обучаваните. Приобщаващото образование действително е съсредоточено върху детето, а не върху програмите за обучение, защото се зачита фактът, че всяко дете се развива и учи по своя индивидуална програма, с различен темп и вариации и следва да се създават за него такива условия за обучение, които да отговарят на неговите потребности и възможности. В неговата организация се утвърждава тезата, че след като всяко дете има особени черти, интереси и способности, умения и образователни потребности, неговото образование следва да се осъществява чрез грижи за задоволяване на различни потребности на различните ученици, чрез използване на допълващи и алтернативни програми, методи и средства. Системното и рационално организирано приобщаващо образование се основава на следните принципи:

- **подкрепа на самостоятелната активност на детето,**
- **активно участие в образователния процес,**
- **вариативност при организацията на обучението и възпитанието,**
- **партньорски отношения с родителите,**
- **динамично развитие на образователния модел в училище**

Съобразно с тези принципи ученето се мотивира от различни потребности на децата, от познавателните им интереси, участие в игри и други продуктивни дейности. Колкото повече ученето се свързва с потребностите на децата, толкова участието им е по-мотивирано, по активно и плодотворно, а педагогическата подкрепа е по-ефективна. Субектната позиция на подрастващите в образованието се постига чрез личностно ориентирания подход, при който на обучаваните се отреждат водещи, а не подчинени позиции. Като център в образователните взаимодействия те могат да изказват мнения, да

се самоорганизируют, да вземат решения. Според принципа за субектност за развитието на детето и ученика допринасят само тези педагогически взаимодействия, които пораждат инициативност, разгръщат волята за самообогатяване със знания и опит, за самоусъвършенстване и саморазвитие. Ценностното отношение към децата в приобщаващото образование акцентира на идеята личността на детето да е в центъра на цялата система, да се формират общочовешки ценности, да се постигне ясна структурираност, системност и технологичност на всички етапи от образованието. В приобщаващото училище/детска градина се работи с убеждението, че разликите между хората са нещо нормално и че процесът на обучение следва да се приспособява към образователните потребности на всички деца. Децата много научават едни от други, те виждат колко различни могат да са хората и научават много за разнообразието. Те стават по-уверени в себе си, имат по-добро самочувствие, стават покреативни, учат се да ценят различните култури, подобряват комуникативните си умения, развиват самоуважението си, търсят начини да се справят с предизвикателства. В приобщаващата среда обучението се превръща в радостно преживяване, а децата се подготвят да участват пълноценно в обществения живот. Благосъстоянието на децата е първостепенна задача за приобщаващото образование, което се изразява в усещането за защитеност от дискриминация, принадлежност към училището или детската градина и ценностно отношение към всяко дете. В този контекст *педагогическите взаимодействия с децата трябва да се осъществяват в атмосфера на позитивно приемане на различието и създаване на условия за развиване на потенциала на всяко дете и насочване към практики, които могат да осмислят живота му при спазване на принципите за равенство, справедливост и индивидуален подход.* Приобщаването е свързано със създаване на адекватни политики и практики на всички нива на образователните системи, техните ценности, знание, култура, процеси и структури. За осъществяването на успешно приобщаващо образование от съществено значение е оптималната организация, проектирането, създаването и поддържането на адекватна културно-образователна среда, която не само да осигурява емоционален комфорт на децата и учениците, но и да подкрепя и стимулира тяхното развитие.

Приобщаващата среда създава *условия за учене заедно с другите, където учителите и учениците са една общност, където детето е център на системата и постоянно се насърчава активното му участие в ученето. Такава среда е приятелска, тя прави училището привлекателно и дава възможност не само децата и учениците да се обучават ефективно, но и учителите се развиват професионално.* Тя създава възможности всички да бъдат заедно, да изграждат отношения, да създават приятелства, независимо от различията между тях. Приобщаващата среда зависи от отношенията между родители, педагогически специалисти и представителите на общността, защото приобщаването следва да се постига паралелно както в училището, така и в обществото .

Педагогически специалисти

В разнообразната палитра от фактори, обезпечаващи образователното приобщаване, съществена роля има и отношението на педагогическите специалисти към децата и готовността им чрез комплексни и координирани грижи да им оказват адекватна подкрепа за развитие на наличния им потенциал и за преодоляване на техните обучителни, психологични, социални и физически затруднения. *Педагогическите специалисти трябва да намерят най-ефективните начини за позитивно общуване и подкрепа, така че децата с различни способности и начини за взаимодействие и учене да могат да се включват пълноценно в образователния процес, да разбират и да*

участват. Те следва да умеят да променят задачите и да проявяват гъвкавост, когато определени изисквания са трудни за някои деца. Основни действащи лица на приобщаването в образованието са компетентните учители. Те са педагогически подготвени и професионално ангажирани да изпълняват политиката на държавата за превенция на изключването. В този план включването на всички деца в образованието следва да бъде водещо начало в работата на всеки учител, чиято първостепенна задача е да разпознава обучителните и поведенческите трудности на децата, да взаимодейства с тях на различни нива, така че те да разбират познавателното съдържание и да участват в педагогическите взаимодействия. За тази цел учителите изследват потенциала на всяко дете, насочват го в положителна посока, създават условия, които улесняват обучението и допринасят за постигане на успех от обучаваните. Насочеността към развитие в приобщаващото образование изисква педагозите да владеят и използват методи за активно учене и позитивно взаимодействие с децата и учениците, да създават и поддържат благоприятна среда за образование чрез максимално използване на силните страни на детето и ресурсите на всички участници и фактори в културно-образователното пространство. От друга страна, приобщаването не означава, че цялата тежест и отговорност за образованието на различните деца трябва да бъде поета от учителя. Една приобщаваща система осигурява подкрепа на учителя. Тя признава, че различните деца имат своите специфични потребности, нуждаят се от достъпна среда, специално оборудване, адаптирана учебна програма, мобилност на деца и педагогически специалисти. Всеобщо признато предимство на приобщаващото образование е, че учителите винаги са пред предизвикателството да проявяват гъвкавост, да търсят нестандартни решения, да променят плановете, да се възползват от всички възможности на средата. Това предполага педагозите да се запознаят с добри практики и работещи модели и технологии и да конструират свой собствен опит, като изпълняват отговорно функциите си в разпознаването и посрещането на индивидуалните образователни потребности на децата; да планират и работят в екип с другите професионалисти, да взаимодействат активно с местната общност. Това от своя страна налага *своевременна и постоянна квалификация на учителите, повишаване на техния статут и стандарт на живот, активно съдействие и подкрепа за професионалното им развитие.*

Технологии за осъществяване на приобщаващо образование

За осъществяване на успешно приобщаващо образование всички педагогически специалисти следва да усвоят и развият нови стратегии и специфични технологии на педагогическо взаимодействие, основаващи се на хуманно-личностния, холистичния, комуникативно-експресивния и креативния подход. Тези технологии на педагогическо взаимодействие следва да отразяват най-дълбоката същност на съвременното образование – развитието, предоставящо възможности за овладяване от всички деца на подходящи за възрастта ключови компетентности като критерий за качеството и ефективността на образованието. В тези технологии активно да се използват разнообразни дейности и форми на активност за децата, като ролеви игри, говорене, слушане, движение, пеене, рисуване, драматични игри и инсценировки, конструирание, разглеждане на книги и картини, аудио- или видеоматериали и компютри, разходки и др. Центрираното върху детето педагогическо взаимодействие изисква още да се разшири използването на практическите действия на децата и учениците, основани на личния им опит, да се акцентира върху съвместната им дейност, като тя постепенно се развива и обогатява. Посочените дейности следва да въвличат емоционално децата и да превръщат процесите на общуване и на учене във вълнуващо и забавно преживяване. Технологиите

на педагогическо взаимодействие се разгръщат в интерактивна образователна среда, която да активизира всяко дете да се развива самостоятелно и във взаимодействие с другите. Те са мощен инструмент за утвърждаване на правата на човека и *насърчаване на толерантност към различието*, чрез тях могат да се преодоляват културни, етнически, религиозни и други различия. Познавателното съдържание, включено в технологиите на педагогическо взаимодействие с децата от предучилищна и училищна възраст, следва да представя елементи от културната идентичност на децата, за да може да се развие като предпоставка за включване на деца от различни етноси и националности. Включването в обща образователна среда на деца и ученици с ментални, физически и сензорни затруднения изисква и специфични помощни средства, които им помагат да извършват ежедневни дейности и да решават учебни задачи. Помощните средства и технологии могат да бъдат от решаващо значение за приобщаването и на деца, невладеещи или слабо владеещи официалния език.

Сътрудничество със семейството и общността

Приобщаващото образование е немислимо без създаването и укрепването на двупосочни устойчиви връзки на образователната институция и семейството на основата на общия интерес за развитието на детето. Родителите са били и продължават да бъдат важна движеща сила за приобщаващото образование. Тяхното мнение следва да се зачита и уважава, тъй като те най-добре познават децата си и най-много искат децата им да бъдат приети от педагогическите специалисти и от връстниците си, да имат приятели и да водят нормален живот. Те имат право да бъдат информирани, да участват активно, да присъстват, винаги да знаят какво се случва с техните деца в детската градина и в училището и когато е необходимо, заедно с учителя да оказват подкрепа на нуждаещите се деца. В този план логично се налага изискването между родителите и педагогическите специалисти да има позитивни отношения, защото ефективно партньорство се случва, когато има сътрудничество, комуникация и най-вече доверие между родители и професионалисти. *Най-добрите резултати в приобщаващото образование се постигат, когато семейството, образователната институция и обществеността работят заедно.* Приобщаването на всяко дете е в силна зависимост от всички хора, които живеят и работят в района, в който се намира образователната институция. От особена важност е между училището, родителите и общността да се приеме и утвърждава принципът на партньорство, да се подобри сътрудничеството между тях и да се разшири обхватът на участниците и дейностите, насочени към популяризиране на идеите на приобщаващото образование като адекватен отговор на правата на децата, ликвидиране на дискриминацията и изключването. Адекватно финансирано в перспективата на човешките права, приобщаващото образование се занимава с общите цели за намаляване и преодоляване на изключването и спазване на човешките и гражданските права за образование поне на елементарно ниво, както и подобряване на достъпа, участието, ученето и успеха в качествено основно образование за всички. Образователната стратегия за справяне с всички бариери и пречки пред образованието на всички се назовава *„приобщаващо образование“*. То е насочено към всички групи деца, *застрашени от изключване – жертви на насилие, работещи деца, деца – имигранти и емигранти, деца – бежанци, деца от етнически и религиозни малцинства, разселени деца, деца от зони на конфликти, безпризорни деца, деца от бедни семейства, деца – сираци, хронично болни, деца, инфектирани с вируси на трудно лечими болести.* Приобщаващото образование е насочено към премахване на всички бариери за учене и участие на всички деца от уязвими групи и предпазването им от

изключване и отпадане от училище. Спецификата на приобщаващото образование налага прилагането на новаторска политика, критично осмисляне на постигнатото и творческо използване на добрите практики за развитие на детето и ученика, за утвърждаване на неговото достойнство. Приобщаващото образование показва че „децата, които учат заедно, се научават и да живеят заедно“, да виждат и да ценят различието.

Основни причини за преждевременното напускане на училище

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко категории:

А./ Икономически - безработицата, ниските доходи и бедността поставят много деца в затруднени условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. Много деца са принудени да помагат на семействата си, което води до прекъсване на присъствието в училище или до нарушаване на участието им в учебния процес.

Б./ Социални – родителска незаинтересованост, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, ранни бракове и др.

В./ Образователни - езикова бариера, недоброто владение на български език на децата от ромски произход, трудности в усвояването на учебното съдържание, навици на учене, липса на мотивация, лоша дисциплина и др.

Г./ Етнокултурни – отсъствие на познавателна мотивация сред децата от ромската общност, отсъствие на мотивация от страна на родителите за приобщаващо образование на децата им, ниска степен на готовност за училище на деца от тази общност, дефицит на комуникативна компетентност сред такива деца и др.

Д./Институционални – недостатъчно координиран подход между различните служби на местно и общинско ниво и др.

Е./Свързани със здравния статус – недостатъчна подготовка за приобщаване на децата със специални образователни потребности.

За преодоляването на възникналите проблеми в определен етап училището води гъвкава политика с цел да се разгърне личния потенциал на всяко дете съобразно неговите нужди и потребности и интереси. Предвидени са дейности за разнообразяване на методите, похватите, средствата на работа - традиционни и иновационни. Обогащане инструментариума за работа с децата, стимулиране, поощрение и оценка на напредъка на ученика във възпитателно-образователния процес. Участие на ученици и родители от различни етноси в училищни и извънучилищни дейности за преодоляване риска от ранно отпадане от училище.

През изминалите години се наблюдава увеличаване процента на учениците, заминали в чужбина. Причините за това са социални - заминаване на цялото семейство, поради ниски доходи и безработица. Между България и страните, към които е насочен основният емигрантски поток, липсват механизми за обмен на данни и проследяване каква част от заминалите в чужбина ученици продължават обучението си.

Най-голяма в процентно отношение е групата на учениците, прекъснали обучението си поради семейни причини. Семейните причини обхващат широк кръг от проблеми, свързани с родителска незаинтересованост, противоречия и конфликти в семейството, отрицателно взаимодействие на домашната среда, ниско образование на родителите, бедност, етнокултурни традиции. Превантивни мерки за намаляване на отсъствията са и периодичното информиране на Дирекция "Социално подпомагане" за ученици, допуснали над 5 неизвинени отсъствия за един месец, както и периодични доклади до МКБППМН и образуване на възпитателни дела за ученици с противообществени прояви.

Като най-чести причини за допускане на неизвинените отсъствия класните

ръководители посочват закъсненията.

Предлагане на качествено образование и повишаване мотивацията на учениците за учене с цел въздействие върху намаляване на отсъствията и превръщане на училището в желана територия, поставя пред педагогическата колегия изискване за повишаване квалификацията на учителите.

ОУ "Св.Св.Кирил и Методий", село Кавракирово прилага и други мерки за превенция на ранното напускане на системата, като сред тях са:

- използване на възможностите за приобщаващото образование, регламентирани в Закона за предучилищното и училищното образование;
- извънкласни дейности и извънучилищни дейности;
- организация на обучението в ЦДО /I-V клас/;
- осигуряване на безплатна закуска за учениците от I-IV клас;
- провеждане на ефективни консултации по учебните предмети;
- системни разговори с родители и ученици;
- ден на самоуправлението;
- провеждане на училищни тържества и приобщаване на учениците към училищната общност;
- отбелязване на различни празници;
- подкрепа на извънкласните дейности за осмисляне на свободното време на учениците чрез насочването им към дейности за развитие на индивидуалните им способности и интереси;
- прилагане на интерактивни методи за формиране на общочовешки ценности у учениците, основани на толерантност и доверие;
- дейности и инициативи за мотивиране на родителите на деца със специални образователни потребности, децата им да посещават масовото училище;
- осигуряване на условия за активно спортуване и възпитаване на позитивно отношение към спорта и грижата за здравето;
- организирането на творчески литературни срещи и четения, тематични срещи и дискусии с творци;
- изграждане у учениците на социални компетенции- комуникативност и работа в екип;
- изграждане у учениците на компетенции за осъзнаване на ценностите-толерантност и уважение към различията, солидарност, морална оценка;
- създадена организация за целодневно обучение;
- екипна работа между учителите . Дейности за мотивация;
- превенция на обучителните затруднения;
- придобиване на умения за лидерство.

Програмата за превенция на ранното напускане на училище в ОУ "Св.Св.Кирил и Методи", село Кавракирово е разработена в съответствие с рамкови европейски и национални документи и определените приоритети за развитие в сферата на основното образование.

Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсиране на отпадането и преждевременното напускане на училище на

Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013–2020), приета от Министерския съвет с Протокол № 44 от 30.10.2013 год.

Програмата е разработена на основата на проект на Министерството на образованието и науката на двугодишен План за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система.

Програмата представя:

Определяне на рисковите групи ученици, застрашен от отпадане в ОУ "Св.Св.Кирил и Методий", село Кавракирово и прилагане на мерки, свързани с превенцията, работещи по отношение на справянето с риска от отпадане от училище;

- ✓ дефиниране на дейности, насочени към идентифицираните рискови групи от ученици, предлагащи промяна в нагласите с цел повишаване мотивацията на учениците за учене, чрез предлагане на качествено образование - използване на интерактивни методи на преподаване, повишаване квалификацията на учителите, превръщане на училището в желана територия - подобряване на МТБ, включване на учениците в извънкласни форми, проекти и целодневна организация на учебния процес, приоритети, дефинирани в Стратегията за развитие на училището, Годишен план на училището и Плана за квалификация на педагогическите кадри;
- ✓ обмен на добри и работещи практики между заинтересованите страни;
- ✓ усъвършенстване на системата за събиране на постоянна и надеждна информация за движението на децата и учениците.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Целта на разработването на настоящата програма е да се направи анализ на настоящата ситуация и да се идентифицират потребностите от обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците, да се направят изводи как настоящите практики може да бъдат подобрени, да се поставят цели, да се изведат приоритети и да се планират мерки и дейности, за да бъде осигурена обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на всеки ученик от училището, съобразно неговите потребности, като се посочат отговорните страни в този процес, източниците за финансиране и начините за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ.

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на деца и ученици от идентифицираните рискови групи в училище.

2. Подобрени резултати от обучението, измерими от НВО и осигурена подходяща образователна подкрепа за развитие на всяко дете и ученик.

Мерки за реализиране на целите:

№	Дейност	Срок	Отговорник
1.	Прием на ученици независимо от социалния етнически статус и оформяне на паралелките без дискриминация по пол, раса, социален статус и етническа принадлежност.	Съгласно график на МОН	Директор, комисия по приема
2.	Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща и	В началото на всеки учебен срок и в	Класен ръководител,

	допълнителна подкрепа.	края на учебната година	учители, учител ЦДО
3.	Определяне координатор за подкрепа на личностно развитие	01.10.2020 г.	Директор
4.	Дейности свързани с четивната грамотност	01.11.2020г. – Ден на народните будители април – Денят на книгата	
5.	Осигуряване на ефективна комуникация за навременното идентифициране и разрешаване на възникнали проблеми	През цялата учебна година	Учители, учители ЦДО, ученици, родители, обществен съвет
6.	Запознаване с празниците на различните етноси – организиране на празненства	По календарен план по повод празниците – Коледа, Байрям, Банго Васил и др.	Класни ръководители, учители ЦДО
7.	Популяризиране на добри практики и възможности за участие в мрежи за включване на родители и местната общност в мерки за преодоляване на проблемите на уязвимите групи	2020/2021г.	Класни ръководители, учители ЦДО
8.	Функциониране на обществен съвет за включване в осъществяването на граждански контрол в управлението на образователната институция	Постоянен	Обществен съвет
9.	Здравни беседи, психологическа подкрепа на подрастващите за по-лесно преодоляване на здравни и възрастови проблеми	Съгласно плана на класния ръководител	Класен ръководител, медицинско лице
10.	Спазване на училищните политики за ненасилие и изграждане на позитивна училищна общност	През цялата учебна година	Училищен координационен съвет за справяне с училищния тормоз
11.	Прилагане на ефективни техники и стратегии за работа в мултикултурна среда	постоянен	Педагогически специалисти
12.	Назначаване на образователен медиатор по трудов договор от средствата за работа с уязвими групи от бюджета на училището	До 28.09.2020г.	Директор
13.	Повишаване мотивацията на колектива чрез допълнителни възнаграждения за работа с уязвими групи съгласно ВПРЗ	По график, определен във ВПРЗ и заповед на директора	Директор

ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Мерки за реализиране на политиките	Отговорник	Срок за изпълнение	Индикатори
I.МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕТО			
1.1.Осигуряване на позитивна образователна среда - училищен климат, атмосфера на взаимоотношения, управление			
1.1.1.Разработване и изпълнение на политики в училището			
1.1.1.1.Разработване и реализиране на мерки за проследяване на преместването и отсъствията на учениците/ежемесечни справки, писма/	Директор Зам.-директор, УД	2020/2021г.	Бр.отсъствия Бр.преместени ученици
1.1.1.2. Повишаване интереса на учениците към работата в екип чрез участие в училищни кампании. Отбелязване на: тържества на класно и училищно ниво, патронен празник, Състезания, Ден на самоуправлението, Ден против насилието и др.	Начални учители Класни ръководители и преподаватели в прогимназиален етап	2020/2021г.	Брой проведени кампании Брой участвали деца
1.1.1.3.Планиране и осъществяване на контрол за редовно вписване на отсъствията на учениците в ЗУД	Директор Зам.-директор, УД	2020/2021г.	Брой извършени проверки
1.1.1.4.Планиране и осъществяване на контрол върху спазването на задълженията на класните ръководители - анализ и оценяване на рисковите фактори за отпадане на ученици – ученици със слаб успех, лоша дисциплина, отсъствия, набелязани мерки от кл.ръководители	Директор	2020/2021г.	Брой извършени проверки Брой проверени обекти
1.1.1.5.Повишаване на броя на учениците, обхванати в целодневната организация на учебния ден.	Класни ръководители	2020/2021г.	Брой обхванати ученици към момента
1.1.1.7.Организиране на извънкласни и извънучилищни дейности - групи по спорт и др.	Ръководителите на групите	2020/2021г.	Брой обхванати ученици
1.2 Повишаване на качеството на образованието като предпоставка за развитие на личността на всяко дете и ученик и предотвратяване на преждевременното			

напускане на училище			
1.2.1.Квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от преждевременно напускане на училище „Развитие на толерантността”; Обучение на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда	Директор Заместник-директор, УД	2020/2021г.	Брой обучени учители
1.2.2.По-голяма атрактивност на преподавания материал чрез електронни уроци, интерактивни методи, онагледяване, практическа насоченост	Педагогическите специалисти	2020/2021г.	Бр.извършени проверки Брой проведени открити уроци
1.2.3.Планиране и реализиране на обучение, ориентирано към потребностите на всеки ученик - личностно ориентиран подход	Педагогическите специалисти	2020/2021г.	Брой проверки
1.2.4.Анализиране на резултатите от обучението по отделните учебни предмети спрямо очакваните резултати	Педагогическите специалисти	2020/2021г.	Резултати от обучението
1.2.5.Анализ на движението на учениците и причини за напускането им	Директор	2020/2021г.	Брой напуснали ученици
1.3.Достъп до качествено образование за деца и ученици със СОП			
1.3.1.Подобряване възможностите за обучение на деца със СОП -идентифициране на ученици със СОП -оценка на потребностите на ученици със СОП -осигуряване на допълнителна подкрепа -прилагане на единна методика за оценяване	Директор Педагогическите специалисти работещи с деца със СОП Ресурсен учител	2020/2021г.	Брой разработени ИОП
II.ПОЛИТИКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ			
2.1.Повишаване участието и ангажираността на родителите и обществеността			
2.1.1.Включване на родителската общност повишаване на активността ѝ и	Директор Зам.-директор, УД	2020/2021г.	Брой инициативи

сътрудничество с уч.ръководство			
2.1.2.Разчупване стереотипа на провеждане на родителски срещи	Директор Класни ръководители	2020/2021г.	Брой срещи
2.1.3.Сътрудничество с различни организации - МКБППМН,ДПС,съветник Дирекция „Социално подпомагане”, отдел „Закрила на детето”	Директор Зам.-директор, УД	2020/2021г.	Брой срещи
2.2.Утвърждаване на индивидуално и групово наставничество			
2.2.1.Планиране на дейности в плана на класния ръководител, насочени към идентифициране на ученици в риск и индивидуалното им консултиране	Класни ръководители	2020/2021г.	Брой проведени срещи
2.2.2.Инициативи за подпомагане на ученици в риск от техни съученици	Класни ръководители	2020/2021г.	Брой инициативи
III.ПОЛИТИКИ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА ЕФЕКТА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ			
3.1.Отчет на дейностите и мерките по програмата	Директор	м. II. 2021г. м. VI. 2021г.	Брой отчети

Заклучение

Образованието у нас и в световен мащаб днес е изправено пред сериозни предизвикателства: все по-често се сблъскваме с представители на различни култури, различни от нашите ценности и норми, традиции и гледни точки. Глобализацията създаде условия хората да пътуват, да живеят на различни места по света, да са граждани на света, да учат в интернационална среда и да работят в мултинационални институции. И всичко това е прекрасно, но същевременно налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване и познания за другите; за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване; за толерантност към другите – и понякога към самите себе си. Но радикализирането и сегрегирането на различните етнически и социални общности само задълбочава проблемите, така че все по-ясно се очертава необходимостта от приобщаване на различните, на уязвимите, на изключените от обществото. Именно образованието се явява механизмът, чрез който те ефективно могат да бъдат включени, така че да намерят работа, да преодолеят икономическите бариери, които създават бедността и нищетата, да преодолеят културните различия и конфликти и да станат равноправни участници в обществото.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на настоящата програма започва три месеца преди да изтече срокът ѝ. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова програма за следващия период.

Програмата е приета на ПС с Протокол № 8 от 09.09.2020г.